

Sammanfattning
Rapport 2012:7

Förskola, före skola - lärande och bärande

Kvalitetsgranskningsrapport om förskolans arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget

Sammanfattning

Barnen i de granskade förskolorna möts generellt av en verksamhet som har som målsättning att ge en såväl stimulerande, som trygg tillvaro i förskolan.

I den här kvalitetsgranskningen av förskolans förstärkta pedagogiska uppdrag finns många goda exempel på hur förskolorna arbetat med att implementera och förankra läroplanen i den dagliga verksamheten. Förskolans personal har en stark drivkraft att ge barnen en lärorik, rolig och lustfylld vistelse på förskolan. På varje förskola finns goda exempel på väl fungerande arbete kring något eller några av de granskade områdena, men ibland saknas ett helhetstänkande kring utveckling av verksamheten i enlighet med läroplansmålen.

Förskolan är den första delen i skolväsendet och ska lägga grunden i ett livslångt lärande. Den här granskningen belyser förskolans arbete med det förtydligade pedagogiska uppdraget och hur förskolans personal arbetar för att stimulera och utmana barnens utveckling och lärande i den dagliga verksamheten, efter förändringarna i läroplanen.

Förskolans uppdrag innebär bland annat att skapa en verksamhet som är rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Varje barn ska få möjlighet att utveckla olika förmågor och intressen i en verksamhet som bidrar till barns förståelse för sig själva och sin omvärld och förskolan ska anpassa och anknyta sin verksamhet till alla barns erfarenhetsvärld och ta till vara flödet av barns tankar och idéer för att skapa mångfald i lärandet.

Förskolechefens ansvar har tydliggjorts i nya skollagen. Kvalitetsgranskningen belyser även hur arbetet med att implementera den förtydligade läroplanen i förskolans dagliga verksamhet har letts och genomförts, samt hur förskolechefen leder kvalitetsarbetet. Förskolans arbete med att dokumentera och följa upp barns utveckling och lärande, som ett led i förskolans kvalitetsarbete, har också granskats.

Skolinspektionen har granskat 42 förskolor, varav 14 fristående förskolor, i totalt 14 olika kommuner över hela landet. Varje förskola har besökts under två dagar och då har såväl intervjuer med olika personalkategorier genomförts, som observationer av arbetet i barngruppen och av förskolans lärandemiljö gjorts. Därutöver har dokumentation från förskolan och huvudmannen analyserats. Föreliggande kvalitetsgranskningsrapport är en sammanställning av erfarenheter och resultat från samtliga förskolor som ingått i granskningen.

Granskningen av förskolornas arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget i förskolan, inleddes samtidigt som de förändrade styrdokumentet nyss trätt ikraft. Det innebär att förskolorna i många fall stod mitt uppe i sitt implementeringsarbete.

Det finns fyra stora utvecklingsområden som utkristalliserats i granskningsresultat;

- Ökat fokus på lärandeuppdraget behövs
- Personalens förhållningssätt, kunskap och medvetenhet i förhållande till uppdraget behöver utvecklas på många förskolor
- Kvalitetsarbetet behöver genomsyra arbetet i verksamhetens alla delar så det blir en naturlig del av det dagliga arbetet
- Förskolans ledarskap behöver lyftas och tydliggöras

Inom ovanstående områden behöver förskolorna framförallt utveckla följande aspekter.

Många förskolor har genomfört välriktade, övergripande implementeringsinsatser, men behöver fördjupa sitt arbete med att förankra läroplanen i sitt dagliga pedagogiska arbete. De behöver skapa tid för att gemensamt och kontinuerligt reflektera över den verksamhet som erbjudits barnen, i syfte att kunna förbättra sitt arbete med barns utveckling och lärande.

På flera förskolor behöver personalen stärka sin kunskap om och kontinuerligt diskutera resultat från vetenskap och beprövad erfarenhet för att bättre förstå barns lärande och läroprocesser.

På en majoritet av förskolorna, behöver personalen utvidga sin kunskap om hur de kan arbeta med naturvetenskap och teknik på sätt som stimulerar och utmanar barnens nyfikenhet och lärande. De behöver också stärka sin kunskap om hur lärande för jämställdhet kan utvecklas så att både pojkar och flickor kan utvidga sina möjligheter att utveckla sina förmågor och intressen.

På många förskolor saknas ett interkulturellt förhållningssätt som kan stärka barnens förmåga att förstå olikheter och ge barnen redskap att förstå världen omkring sig. Förskolans personal behöver utveckla sin kunskap och kompetens kring hur de kan arbeta såväl språkstödande för barn med annat modersmål, som hur de kan arbeta för att förskolan ska ta tillvara den kulturella och sociala mötesplats den är, så att alla barn får möjlighet att bli bekräftade.

Personalen gör olika insatser för att fånga upp barnens intressen, behov och tidigare erfarenheter. Många behöver dock organisera sin verksamhet i högre grad så att barnens erfarenhetsvärld synliggörs, blir en naturlig del av förskoledagen och kan bidra till utveckling och lärande. De behöver skapa delaktighet och reellt inflytande för barnen i verksamheten.

Många förskolor behöver definiera vad förskollärarnas förtydligade ansvar innebär för verksamheten på den egna förskolan. Förskolecheferna behöver också se över hur medarbetarnas kompetenser bäst kan tillvaratas så att verksamheten utvecklas enligt förskolans uppdrag såsom skollag och läroplan föreskriver.

Förskolorna behöver, utifrån ett tydligt barnperspektiv, mer systematiskt och kontinuerligt följa och dokumentera vad verksamhetens innehåll fått för fäste hos varje barn och vilket lärande det har inneburit hos det enskilda barnet. Syftet med det är ytterst att kunna utveckla bättre arbetsprocesser så att förutsättningarna för barn att utvecklas och lära blir de bästa möjliga.

Förskolechefens ansvar som pedagogisk ledare behöver stärkas. Flera förskolechefer behöver skapa system för att den fördelning av ledarskapet som ofta görs, också fungerar som tänkt och återkopplas till förskolechefen, så att förskolechefen kan ta det ansvar som skollag och läroplan stipulerar.

Förskolechefen behöver se till att finnas som pedagogisk ledare även om arbetslagen är duktiga på att vara självstyrande, och kommunicera med medarbetarna kring mål och visioner för verksamheten. Förskolechefen behöver också leda arbetet med att forma en kultur som inspirerar medarbetarna till delaktighet i utvecklingsarbetet.

Många förskolechefer behöver fortfarande skapa former för det systematiska kvalitetsarbetet, så att det kan bli en naturlig del av den dagliga praktiken, såväl som ett verktyg för verksamhetsutveckling.

Centralt är också att se till att läroplansuppdraget förankras på ett sådant sätt att innebörden i uppdraget når ut till all personal och alla delar av förskolans verksamhet, så att det ger avtryck i det som händer för barnen.

En del förskolor behöver i högre grad fokusera på att skapa miljöer som är öppna, inbjudande och innehållsrika, så att barns nyfikenhet, intressen och vilja och lust att lära stimuleras och utmanas så som läroplanen föreskriver.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.